

Forslaget under Nr. 16. Jeg tilstår, at jeg ikke ser nogen Grund til dette Forslag. Jeg har allerede udtalt, at jeg ikke ser nogen tilstrækkelig Grund til at kræve, at det Hartkorn, der benyttes efter § 3, skulde behandles efter Forslaget under Nr. 16; men jeg vil sige, at jeg selv om det undrages fra Fæstetvang efter § 4, alligevel ikke ser nogen tilstrækkelig Grund til, at Godseieren skal betale det, ikke som Jord, der er fri for Fæstetvang, men som Jord, der er fri Hovedgaardstaxt. Dette kan jeg kun erkjende for at være berettiget, dersom Godseieren indtager disse Stykker til sit eget særlige Brug, hvad enten det nu er ved at indlægge dem under Hovedgaarden eller ialfald ved at beholde dem til anden Benyttelse uden at overdrage dem i Brug til Andre. Dersom mit Forslag til § 3 vedtages, og denne, saaledes affattet, træder ud i Livet, kan jeg ikke skjønne rettere, end at det vil være en nødvendig Følge deraf, at Godseieren ikke kan disponere til sin egen umiddelbare eller personlige Fordel, om jeg saa maa sige, over de udtagne Stykker, undtagen ved at benytte Lovens af 19 Februar 1861 § 2, og jeg skal i Genhold hertil sige, at der for mit Vedkommende ikke er Noget iveien for, at man vedtager Forslaget under Nr. 17. (S. A. Hansen: Det betyder ikke Noget). Det betyder, hvad det bør betyde, men det Andet betyder Mere, end det er muligt at gaa ind paa. Jeg kan imidlertid meget vel forstaa denne Bemærkning efter hele den Betragtning, der ligger til Grund for Redaktionen af dette Forslag; hvorved man efter at have betaget Godseieren en Ret, han nu har, dog taler om de ham hjemlede Rettigheder; man vil først tage Rettigheden fra ham, og senere vil man have, at han skal betale, fordi han faar Lov til at beholde Resten af den. Det er efter min Mening Noget, man ikke med Billighed kan opstille som Udgangspunkt for en Lov. Jeg ser nok, at der tilføies: „fremdeles hjemlede Rettigheder“; men der er ikke Tale om Noget, som Godseieren nu faar Lov til. Forholdet er faktisk det, at han hidtil har havt en meget større Ret, som man nu betager ham, og man er ikke engang tilfreds dermed, idet man ovenikjøbet indirekte vil be-

røve ham den Ret, der er indrømmet ham ved Lovens af 19de Februar 1861 § 2. — Jeg vender mig nu til § 6. Til denne Paragraf er der af mig stillet et Endringsforslag under Nr. 14, der dels gaar ud paa at borttage den efter min Formening ikke fuldt paavisselig Forskjel mellem Majorats- og andre Godsbesiddere, som blev bragt ind i Lovforslaget ved 2den Behandling, og dels paa at fastholde, at jeg ikke kan gaa ind paa at hæve den Ret, som Godseieren har faaet ved Lovens af 19de Februar 1861, ialfald ikke forinden man har givet denne Lovforanstaltning, som jeg er overbevist om er det virksomste og nyttigste Middel, man har opfundet til at fremme Selveiendom, saa tilstrækkelig Tid til at virke, at det kan have vist sig, om den virkelig har været istand til i større Omfang at fremme Selveiendom eller ikke. I sidste Tilfælde kunde der maasse være nogen Grund til at hæve den, men i intet Tilfælde kan man forlange eller vente, at der skal foreligge nogen Erfaring, hvorpaa en Dom derom skulde kunne bygges, forinden man, som sagt, har givet Foranstaltningen Tid til at vise, at den virkelig ikke har været stiftet til at opfylde den Hensigt, hvort den blev truffen. En saadan Tid antager jeg, der vil gives, naar man begrænser Bestemmelsens Virksomhed til 1890; thi det vil da omtrent være en Menneskialder eller en Fæstetid, hvort den har virket, men paa Grund af Forholdenes særegne Besskaffenhed kan en kortere Tid ikke være tilstrækkelig til at give nogen paalidelig Erfaring. Jeg skjønner ikke rettere, end at jeg nu har udtalt mig om alle de Endringsforslag, der ligge for.

H. C. D. Müller: Naar man kommer ind paa disse Spørgsmaal om Fæstevæsenets Afløsning, er det første Spørgsmaal, der er, om jeg saa maa sige, Grundlaget for det Hele: Fæstetvangen og Brugsretten af Jorden; men der er tillige et andet Spørgsmaal, som er meget dybt forbundet dermed, og det er Sammenlægningsforholdene. Den høitærede Minister udtalte, at Indenrigsministeriet ved disse Spørgsmaals Behandling i Tidens Løb havde dannet sig bestemte traditionelle Grundfæstninger, som det fulgte, og det er ogsaa